

Skäverkvinnan i Veby

Sjukdomsbot i äldre tider -skiver

Uppdaterat: 19 juni 2022

Skiver eller skärva var en sjukdom som drabbade barn. I vissa fall, men inte alltid, handlade det om Engelska sjukan, rakitis. Engelska sjukan beror på brist på D-vitamin. Symtomen kunde vara skelettförmjukning som kunde medföra hjulbenthet eller kobenthet, mjuka skallben och deformiteter på bröstkorgen. Orsaken till D-vitaminbristen kunde förstås ha med kosten att göra men det var också vanligt att man höll små barn inomhus för att de inte skulle drabbas av allehanda otyg vilket gjorde att de inte heller fick så mycket solljus[1].

Först på 1920-talet insåg man sambandet med D-vitamin. Innan dess hade man en rad olika teorier om hur och varför barnen drabbades.

I Sjukdomsbot från Västergötland (1950)[2] nämns en mängd olika sorters skiver och också en mängd olika uppfattningar om vad som kunde ha orsakat sjukdomen. Här kommer några exempel ur boken:

Om modern under graviditeten gått över en grav kunde barnet få likskerva, likaså om hon sett ner i en grav

Om modern sett en stjärna falla och blivit rädd kunde barnet få stjärnskerva

Om modern under graviditeten talade med någon genom ett fönster, ja då kunde barnet få fönsterskerva

Om modern varit lösaktig eller om en lösaktig kvinna hållit i barnet kunde det drabbas av horeskiver

Läkarvetenskapen hade inte mycket att komma med och det var vanligt att kloka gummor var de som tillfrågades och de visste minsann på råd.

Berättat av Eva (Pålsson) Ahlin född i Bosarp 1941:

Jag och min kusin Leif var nog inte mer än tre–fyra år. Bleka, magra och utan större matlust, som barn kunde bli på den tiden, när det inte alltid fanns så mycket att välja på och man åt det som ställdes fram. Våra mödrar, bekymrade och trötta på våra tunna armar och tomma kinder, hade hört talas om en "skäverkvinna" i Veby – en som kunde göra barn friska och starka med hjälp av gamla knep.

De trodde egentligen inte på sådant där – "trolldom" och vidskepelse låg långt ifrån deras förnuftiga sätt att tänka. Men omtanken om oss var starkare än förnuftet, och kanske också en smula desperation.

Jag minns inte mycket av själva resan, men jag minns huset. En tvåvåningsbyggnad, med knarrande trappor upp till andra våningen. Där fick vi gå in i ett litet rum. Det

luktade gammalt trä och något som jag senare skulle förstå var torkade örter. På en stol satt en mycket gammal kvinna.

Kanske var det hennes blick, eller stillheten i rummet, som gjorde mig tyst. Jag minns mest känslan – en sorts högtidlighet, som om något viktigt höll på att ske, men som jag inte förstod.

Vad som sades vet jag inte längre. Det jag minns tydligast är kvällen efter, hemma i köket. Mamma sa att jag skulle äta en svart ylletråd. Det skulle göras när månen stod full på himlen. Jag minns hur tråden låg på min tallrik, tunn och mörk, nästan som en liten orm. Jag svalde den – kanske i tro, kanske i lydnad.

Det blev inget återbesök till skäverkvinnan i Veby. Ingen mirakulös viktuppgång heller, vad jag vet. Men minnet dröjde sig kvar, suddigt men envis, som en gammal dröm man inte riktigt kan släppa.

Och någonstans i bakhuvudet ser jag ännu far sitta på kökssoffan, med pipan i handen, och skaka på huvudet åt hela "projektet".